

Omslag: Gallery Choir
(illustratie uit Het Kerklied, een geschiedenis)

De selectie:
You'll never walk alone 3

Rico Sneller
Radicaal achter Israël gaan staan, of zwijgen 4

Dr. G.J. Mink
Dordtse Leerregels Belijdenis (7) 7

Ferdinand Borger
Het nut van de neushoorn 8

Kees Posthumus
Taai, en saai, maar nodig Verslag triosynode mei 10

Alida Groeneveld
Handboek bij het kerklied 12

Brieven 14

Hedda Klip
Column e-mail Caïro Ochtend in Zuid-Egypte 15

De selectie 16

De selectie Geknipt 17

Pieter Overduin
Zegening relaties en de gemeente 18

Rubriek Boeken 20
Dus ik hoor van u? Bidden met de woestijnvaders

ds. G. van de Pol
Schriftwerk 22
Gebed voor de kerk

Alida Groeneveld
P.S. 24
Vragen

de kiezer heeft
altijd gelijk

Ontevreden

De kiezer heeft gesproken. Hij laat weten, dat hij buitengewoon ontevreden is. De verworvenheden van Paars worden niet meer gewaardeerd. Kok besluit zijn politieke carrière met een nachtmerrie: halvering van zijn partij. Degenen die het meest oppositie voerden tegen Fortuyn, zijnde Melkert en Rosenmöller, werden na de laffe moord van 6 mei doelwit van aantijgingen en bedreigingen. De kogel kwam van links, zei de Lijst Fortuyn. Wat Nederlandse democratie heet, schoot compleet uit de bocht, met een politieke moord, een buitensporige Fortuyn-verering, een agressieve stemming en een onwerkelijke uitslag.

Onwettelijk misschien, maar wel duidelijk: ons land zal de komende tijd bestuurd worden door een centrumrechts kabinet. Zij gaat de wachtlijsten wegwerken en de asielzoekers tegenhouden (er komt geen moslim meer over de grens). Het nieuwe kabinet zal maken, dat leraren weer graag voor de klas staan. Het kabinet zal bewerkstelligen, dat alloctonen als een speer integreren, of anders teruggaan. De coffeeshops gaan dicht en volgens Balkenende moet het ook afgelopen zijn, met het thuisgebruik van softdrugs (ik ben persoonlijk al erg tegen roken, dus dit punt lijkt mij wel wat). O ja, de files behoren ook tot het verleden, evenals vertragingen bij de NS en voetbalvandalisme. De tweede vakantie, de blinde vlek voor de Derde Wereld en armoede in Nederland, de hypotheekrenteaftrek en torenhoge topsalarissen mogen blijven, voorzover ik het begrijp. En de Joint Strike Fighter zal er ook wel komen nu. Hoeveel miljard, zei u?

Het zal voortaan allemaal anders gaan in Nederland. En ik ga lekker op de bank zitten en kijken, hoe ze het allemaal gaan doen. Dat geeft een heel rustig gevoel, in deze nacht na de avond vol verkiezingsuitslagen.

Kees Posthumus

Radicaal achter Israël

*In W&D nr. 9 pleit
Wim Scheltens voor
solidariteit met
Palestijnse christenen.
Rico Sneller reageert
kritisch: Israël wordt
opnieuw teruggeduwd
in de rol van zondigend
Godsvolk.*

DOOR Rico Sneller

4
Het lijkt zo mooi: W. Scheltens' pleidooi voor hulp aan Palestijnse geloofsgenoten uit (nog wel) Bethlehem, in *W&D* 9, 27 april 2002, pagina 3. Wie kan daar tegen zijn? De razende woede die het Palestijnse bewoningsgebied afgraast, laat vele gezinnen achter in de puinhopen van hun bezit. Nederlandse christenen zouden hen moeten steunen - al was het alleen maar, omdat beide partijen geloven in het evangelie van verzoening. Hoewel hulp aan zwakke en geplunderde medemensen uiteraard altijd hoge plicht is, vind ik Scheltens' pleidooi tendentius, en de wijze waarop hij het inkleedt, ergerniswekkend. En dat om twee redenen.

Verdediging

Allereerst omdat Scheltens' betoog precies een illustratie vormt, van datgene wat hij zegt te willen vermijden: 'Kerk-zijn is niet levensvreemd wegduiken in een hoekje. Kerk-zijn is opstaan om te getuigen van de hoop die in je is, omdat je de Levende Heer serieus neemt'. Nu is het in het aangezicht van deze wereld vol geweld en wanhoop sowieso al bijzonder 'levensvreemd', om te getuigen van deze hoop - zelfs Scheltens zal dat niet willen ontkennen. Maar dit zal door hem niet bedoeld zijn. Scheltens zal bedoelen, dat 'kerk-zijn'

vergt dat christenen zich uitspreken over de wereld. Christen-zijn is christen-zijn in deze wereld. Akkoord. Echter: in-de-wereld-zijn vergt meer dan goedbedoelde onthutsing over bloed, kogels en puin. Het vergt besef van deze wereld en van haar geschiedenis. Wat staat er in Israël op het spel? Niet het spel van de (bezettende) Kat die de (bezette) Muis maar niet met rust wil laten. De staat Israël wordt bedreigd door ongrijpbare krachten, die zijn bestaan in deze wereld niet erkennen en nooit zullen erkennen. Deze krachten infecteren een Palestijns volk, zonder dat het dit vermoedelijk ooit uit zichzelf zou hebben gewild. Extremistische islamitische groeperingen infiltreren onder het volk en zetten het aan tot een type strijd, dat met conventionele middelen niet bestreden kan worden. Dit type strijd is gericht tegen Israël, maar ook, over Israëlische rug, tegen Amerika en de amerikanisering van de wereld, tegen de underdogpositie van de islamitische wereld, tegen de autocratische en dictatoriale regimes in de thuislanden, maar ook tegen democratie en emancipatie, enzovoort (waarmee trouwens niet gezegd is, dat amerikanisering hetzelfde zou zijn als democratisering).

Levensvreemd

Ik vind het buitengewoon levensvreemd, om voorbij te gaan aan de plicht die een volk heeft (en wat voor een volk!) om zichzelf te verdedigen in een hopeloze strijd tegen een laffe vijand, die radicaliserende jongeren ertoe aanzet hun leven te geven, die het hun gezinnen verbiedt te rouwen en die van *geen enkele* vrede met Israël wil weten. Ik vind het buitengewoon levensvreemd om, vanuit een eigen onbedreigde en volstrekt gepacificeerde, luwe positie, de noodzakelijkheid van geweld elders te loochenen. Christen-zijn kon wel eens niets te maken hebben met die schone, vreedzame ziel, waartoe het in tijden van voorspoed zovaak wordt herleid.

Herodes

De tweede reden waarom ik Scheltens' pleidooi ergerniswekkend vind, weegt voor mij het zwaarst: Israël wordt in zijn oude rol teruggeduwd van zondigend Godsvolk, dat zich maar weer moet bekeren om Gods toorn af te wenden. Ik leid dit af uit een (van die Palestijnse geloofsgenoten overgenomen) vergelijking van de Israëlische politiek met de kindermoordende Herodes (schaamt Scheltens zich niet over deze vergelijking!, wat een brutaliteit!) en uit de citaten die Scheltens geeft uit *II Kronieken*: 'en mijn volk, waarover mijn naam is uitgeroepen, verootmoedigt zich en zij bidden en zoeken mijn aangezicht en bekeren zich van hun boze wegen, dan zal Ik uit de hemel horen en hun zonde vergeven en hun land herstellen'.

Dit is een citaat uit een tekst die Scheltens van zijn Bethlehemitische collega's per e-mail heeft ontvangen, maar dat door hem zonder commentaar, zelfs bevestigend ('een mooi heilswoord, dat uiterst actueel is'), wordt overgenomen. Het is ongelooflijk stuitend om dergelijke uitspraken toe te passen op anderen, en zeker op Israël, een volk met zo'n gruwelijke, en tevens volstrekt *onbegrijpelijke* geschiedenis - een geschiedenis, waaraan een christelijk Europa zo'n afschuwelijke bijdrage heeft geleverd. 'De rechtvaardiging van het lijden van de ander is het begin van alle immoraliteit', leert ons Levinas. En bij één van diens grote voorgangers, Hermann Cohen (gest. 1917), valt te beluisteren, dat het leggen van een causale relatie tussen lijden en schuld een terugval in heidendom en pantheïsme betekent. Alleen *ikzelf* kan, na een bekentenis van *eigen* schuld, het lijden dat mij treft op mij nemen en aanvaarden als boetedoening. Maar ook dan geldt, dat er geen sprake is van een oorzaak-gevolgrelatie. Die 'verzoening', waarover Scheltens actualiserend rept, dat is er één die, zoals bekend, door joden anders wordt beleefd dan door christenen. Verzoening in het verleden (lees: door

gaan staan, of zwijgen

Jezus Christus) heeft geen betekenis, als daar door mij in het heden geen gevolg aan wordt gegeven. Daar zouden vele christenen vermoedelijk nog wel in mee kunnen komen. Maar wat verdergaat is de gedachte, dat er een werkelijkheid is die vooralsnog onverzoenlijk en onverzoenbaar is. Christenen denken soms zo gemakkelijk over verzoening.

Tot slot: het is een ieder bekend, dat de actuele staat Israël geen religieuze maar een seculiere, 'geseculariseerde' staat is.

Dit stelt voor hermeneutische problemen, en maakt een inpassing van de staat Israël in het eigen christelijk-theologische begrippenkader er niet gemakkelijker op. De geschiedenis overziende, spreek ik het vermoeden uit, dat de erfenis van het jodendom - die ik van blijvende betekenis acht - in de seculiere staat Israël meer gewaarborgd kan worden dan in ons oude Europa, of dit nu christelijk is of geseculariseerd. Wat heeft dit laatste immers uitgemaakt, aangezien de dreigingen en catastrofes er niet minder om zijn geweest?

Daarom lijkt het mij heden ten dage voor de christelijke kerken opportuun, om hetzij radicaal achter Israël te gaan staan, hetzij er het zwijgen toe te doen. Een christelijke kerk die zich niet rondom zowel jodendom als de staat Israël posteert, is tot verdwijnen gedoemd.

Rico Sneller is universitair docent Ethiek en Geschiedenis van de Filosofie aan de Faculteit Godgeleerdheid van de Universiteit Leiden.

De hier afgedrukte voorbeden werden uitgesproken tijdens een avondwake in de Utrechtse Janskerk, op initiatief van de Raad van Kerken in Nederland, in samenwerking met het IKV en Pax Christi en de Oecumenische studentengemeente EUG te Utrecht.

Goede God,

Wij bidden U voor Palestijnse en Israëliische doden, al rond de tweeduizend in tweeëneenhalf jaar.
Voor burgers, soldaten, strijders.
Voor kinderen die als antwoord op hun stenen, kogels kregen in Hebron, Gaza, Ramallah.
Voor de mensen die Seider vierden in Netanya, gedood bij een zelfmoordaanslag.
Waar één mens sterft, wordt de hele mensheid getroffen.
Voor de zielen van te veel doden bidden wij U.

Eeuwige,

Wij bidden U voor twee volkeren, gevangen in het geweld.
Voor Palestijnen en Israëli's.
Hoe wanhopig worden mensen, als de bezetting van hun land nooit op lijkt te houden.
Hoe angstig worden mensen, als ieder café, als iedere bus een plek van de dood kan zijn.
Hoe moedeloos worden mensen die zich jaren inzetten voor vrede, als zij alles verloren zien gaan.
Hun angst, hun woede, hun haat tegenover elkaar, kunnen wij dat echt bevatten? Veroordelen?
Alleen voor een ander visioen kunnen wij U bidden.

Goede God,

Wij bidden U voor de leiders, die hun volken niet weg weten te leiden uit het geweld.
Die geen visie kunnen ontwikkelen voor een vreedzame toekomst.
Gevangen in hun logica, waarin bezetting om geweld vraagt.
Waarom geweld om tegengeweld vraagt.
Waarom levens van mensen niet meer tellen.
Voor een ander visioen bidden wij U.

Genadige God,

Ook voor de strijders bidden wij U.
Voor Israëliische militairen.
Voor Palestijnse veiligheidstroepen en milities.
Voor wie het niet aandurft of aankan, om te weigeren deel te zijn van het geweld.
Wat voelt een Palestijns meisje van 17 dat zich opblaast en mensen met zich meesleept in de dood.
Wat voelt haar familie, die niet kan en niet mag rouwen.
Wat denkt de Israëliische reservist, die zijn baan en zijn gezin verlaat om een vluchtelingenkamp uit te gaan kammen.

Nabije God,

Bovenal bidden wij U voor wie het aandurven, om te breken met het geweld, om een andere weg in te slaan.
Een keuze, tegen de logica van het geweld, tegen de angst en de wanhoop.
Voor vredesinitiatieven van Palestijnen en Israëli's.
Voor verdedigers van mensenrechten.
Voor de Palestijnen die het aandurven te stellen, dat geweld de weg niet kan zijn.
Voor Israëli's die verwijten van verraad durven te weerstaan en kiezen voor een rechtvaardige vrede.
En hopen dat zij op een dag wakker kunnen worden en zeggen: goedemorgen vrede!